

2021-11-02

IFA PROJEKT

UTVÄRDERINGSRAPPORT

INNEHÅLL

1. Bakgrund	2
1.1. Projektets faser	2
1.2. Rapportens omfattning.....	2
2. Vad har vi gjort?.....	3
2.1. Kontakt med kommuner	3
2.2. Kontakt med studieförbund och andra partners	3
2.3. Egen forskning.....	3
2.4. Kontakt med föreningar	3
2.5. Dokumentation.....	4
2.6. Arkivering.....	4
3. Lärdomar.....	5
3.1. Stöd från kommuner	5
3.2. Stöd från studieförbund och andra partners	5
3.3. Forskningsmetoder	6
3.4. Föreningarnas svar.....	6
3.5. Om dokumentation av invandrarföreningar.....	6
3.6. Om arkivering för invandrarföreningar.....	7
4. Förvaltning	8
4.1. Kontakt med partners	8
4.2. Kontakt med föreningar	8
4.3. Dokumentation.....	9
4.4. Arkiv.....	9
5. Stadgar och policies	11
5.1. Föreningsarkivets ändamål (Stadgar).....	11
5.2. Medlemskap (Stadgar eller policy).....	11
5.3. Föreningsarkivets uppförandekod (Policy).....	11
6. Övriga Reflektioner	12

1. BAKGRUND

IFA projektet utformades under en planeringsdag för utåtriktat arbete på hembygdsgården Långåker i Kålleröd 2021-01-23. Föreningsarkivets styrelse bestämde att införa ett ettårs projekt från 2021-03-01 till 2022-02-28. Ett kvantitativt mål var att få fem nya arkivbildare med invandrarkoppling.

1.1. Projektets faser

- i. 40 timmar: Sammanställning av föreningar, vilka föreningar som finns. Inventering och avgränsning/urval, redovisas 2021-03-09. Omvärldsbevakning
- ii. 40 timmar: Kontakt och återkoppling med kommuner
- iii. 1 april- 31 augusti: Inled samarbete om insamling och dokumentering tidsåtgång 5 månader. Lämpligt att börja fråga om föreningens uppkomst, men sedan avgörs fortsättningen av informanten
- iv. 1 september-31 oktober: Utvärdering och rapport
- v. Uppföljning med de inblandade i projektet

Det här dokumentet är utvärderingsrapporten för fas 4.

1.2. Rapportens omfattning

Styrelsen har fått löpande rapporter till sina möten. I den här rapporten ville styrelsen få en kvalitativ utvärdering av projektet.

- i. Vad har vi gjort som var annorlunda
- ii. Lärdomar
- iii. Hur vi borde förvalta projektet framåt
- iv. Förslag till eventuella stadgeändringar
- v. Rekommendationer om hur man skulle kunna gå vidare

Rapporten är därför en delvis subjektiv utvärdering av projektledaren om hans arbetssätt, upplevelser och förslag under projektet hittills. Kvantitativ information och detaljer om specifika kontakter kan hittas i löpande rapporterna till styrelsen.

2. VAD HAR VI GJORT?

Vid början av projekt förväntade vi oss att kommunerna skulle kunna hänvisa oss till de flesta invandrarföreningar inom vårt upptagningsområde. Så var inte fallet och därför nådde projektet ut till andra partners och till slut blev det huvudsakligen en fråga om egen research för att hitta lämpliga föreningar.

2.1. Kontakt med kommuner

Projektledaren kontaktade kultursamordnare, bibliotekarier med ansvar för utländska språk, föreningsutvecklare, föreningskonsulenter, integrationsarbetare, områdesarbetare och liknande.

Kommuntjänstemän fick redogöra för sina kontakter med invandrarföreningar samt andra partners med kontakt med invandrarföreningar som kunde hjälpa till. De fick även dela med sig av sina erfarenheter och rekommendationer angående vilka föreningar vi borde kontakta först och hur detta skulle ske på bästa sätt.

2.2. Kontakt med studieförbund och andra partners

Kommuntjänstemän hänvisade ibland projektet till studieförbund, eller andra organisationer som jobbade med att utveckla och stödja föreningar. Projektledaren deltog även i en rad presentationer anordnade av Västra Götalandsregionen om stöd för integrationsprojekt. Han kontaktade tjänstemän inom VGR, hembygdsföreningar, kultur- och fritidsråd, samt träffade Göteborgs Föreningsarkiv som tidigare hade ett liknande projekt för invandrarföreningar.

Möten ordnades för att fråga partners om de hade kontakter inom området, hur det går med kontakt och lämpligaste tillvägagångssätt för att kontakta föreningen från Föreningsarkivets håll.

2.3. Egen forskning

För att komplettera kontaktinformation gjorde Föreningsarkivet även egen forskning via webben rörande invandrarföreningar i upptagningsområdet. Detta gjordes via en fokuserade sökningar på olika webbsidor.

2.4. Kontakt med föreningar

De flesta föreningar som identifierades hade en adress men inte någon mejladress, så var kontakt fick skötas via brev.

Några partnerorganisationer (Härryda kommun, Kungälv kommun och SV Mölndal till exempel) hade frågat efter flygblad eller affischer som kunde delas ut eller sättas upp, så därför skapade projektet en logotyp, flygblad, affischer och PDF-flyers på svenska och engelska för spridning via mejl.

Ibland fanns det inte någon adress men ett namn eller telefonnummer. Om man inte lyckades nå personen via telefon, personen letades dem efter via webben.

2.5. Dokumentation

Föreningar som svarade och deltog i projektet var ibland nedlagda och saknade material. Ibland var de nya och tyckte att det var för tidigt att börja arkivera. Några kanske var osäkra rörande fördelarna med att bli medlem i Föreningsarkivet. I dessa fall försökte projektledaren samla in allmän information om föreningen som inte skulle täckas av sekretess. Detta för att försäkra oss om att någon information om föreningen skulle finnas i arkivet oavsett hur föreningen hanterar sitt eget arkiv.

Dokumentationen skulle kunna lämnas in på valfritt sätt. Det kunde ske genom godkännande att ladda ner deras hemsida eller bilder på Facebook, med affischer eller information via mejl, brev eller via telefon. Efter möten med föreningar, skrev projektledaren ner sina anteckningar och delade dem med deltagare så att de kunde göra ändringar.

2.6. Arkivering

Föreningsarkivet har ett ganska enkelt och flexibelt system för att ta emot arkivmaterial: man levererar material och skriver under ett reversal som blir ett kvitto på mottagandet av leveransen. Det finns vissa skillnader mellan hur gåvor från nedlagda föreningar hanteras gentemot hur depositioner från aktiva föreningar hanteras. I det senare fallet behöver man även faktureringsuppgifter och vem man kontaktar för att säkerställa att forskare får styrelsens lov att kolla i föreningens arkiv. Vi vill dock alltid ha en kontaktperson, även för nedlagda föreningar.

I vissa fall, inklusive detta projekt, hämtade Föreningsarkivet material från föreningens egen lokal/ordförandens hem och reversalen skrivs på plats i stället för att hanteras endast på kontoret.

3. LÄRDOMAR

Projektet var ett första försök att aktivt nå ut till en kategori som inte brukar lämna arkiv till Föreningsarkivet. Lärdomar från denna erfarenhet var därför minst lika viktig som att få in nya arkiv.

3.1. Stöd från kommuner

Att hitta rätt person inom kommunerna var inte alltid lätt. Ofta hänvisade man projektledaren till kommunens föreningsregister och hade inte mer information; antingen för att personerna var ganska nya på jobbet och inte hade fått många egna kontakter eller för att man inte hinner skapa egna kontakter utanför de ramar som sätts av kommunens bidragsmodell.

Det var inte heller så lätt att få svar. Av 37 tjänstepersoner svarade 14 inte alls, 5 svarade att de inte kunde hjälpa. Till slut lyckades projektet träffa minst en kommuntjänsteman från varje kommun för hjälp med att identifiera lämpliga föreningar, men det tog fyra månader, inte två veckor som hade förväntats

Föreningsregistren verkar vara ganska ofullständiga, men man kunde hitta flera kontakter genom att kolla i fritidsgårdens uthyrningsregister.

Ett annat sätt som kommuner kunde vara behjälpliga var genom att dela ut flygblad och sätta upp affischer i deras lokaler (fritidsgårdar, kommunhus, bibliotek) eller på anslagstavlor.

En oväntat inspel vi fick var att vara försiktig med hur eller om vi kontaktade några föreningar som kommunen såg som problematiska. Det kan vara en förening som är odemokratisk, nedvärderar kvinnor, har varit kopplat med olagliga handlingar eller har en politisk ideologi som bryter mot principen om alla människors lika värde.

3.2. Stöd från studieförbund och andra partners

Projektledaren bestämde sig för att kontakta samtliga tio studieförbund och fråga om deras kontakt med invandrarföreningar i våra sex kommuner. Av 25 personer som kontaktades, svarade 16. De flesta svarade att de inte hade kontakter inom vårt upptagningsområde och hänvisade oss till kommunernas föreningsregister. 14 av de 16 som svarade var positiva inställda mot projektet ("ett sådant projekt behövs verkligen") men projektledaren mötte endast fyra av dem: Kulturens, Ibn Rushd, ABF (i Härryda) och SV Sydvästra Götaland (i Mölndal). Det fanns intresse av att samarbeta på något sätt, så att deltagande föreningar skulle ta fördel av både arkivtjänster och utbildning.

Kontakt med regionen kom senare i projektet. De hade inte heller direkta kontakter att dela, men var intresserade av våra erfarenheter som liknade deras; det är viktigt att skapa personliga relationer över flera år innan man kan bygga samverkan med invandrarföreningar.

Övriga kontakter inkluderar individer med invandrabakgrund som ibland kom med tips och hjälpte med att sprida information via deras nätverk (t.ex. Facebook grupper som de är aktiva i). Det finns också paraplyorganisationer för nya svenskar och vissa etniska grupper. De svarade sällan. Integrationsprojekt leds ofta av

svenskar och brukade ha direktkontakt med individer men inte kontakter med invandrarföreningar.

3.3. Forskningsmetoder

Att identifiera föreningar på egen hand var en stor uppgift.

Det började med att hitta varje kommuns föreningsregister. De var inte alltid tillgängliga online. Det var också inte alltid lätt att veta vilka som var invandrarföreningar baserat på föreningarnas namn. Det var därför av värde att kunna tala med kommuntjänstemän i alla fall, även om föreningsregistret var online.

Googlesökning var inte helt lyckat. Det fanns en lista om lokalföreningar på Immigrant-institutets hemsida, men den försvann innan projektet började, med motivationen att en lista över lokalföreningar skulle aldrig vara aktuellt för att föreningar flyttar och läggs ner så ofta. Det fanns en lista över invandrarföreningar från storgöteborg som deltog i "Heden möjligheternas hed" under år 2008, några som hade adress i vårt område.

Till slut var den mest framgångsrika metoden för att identifiera invandrarföreningar att gå genom listor över alla ideella föreningar i våra kommuner och plocka ut dem som verkar sannolika riktade mot eller bildade av personer med rötter utanför Sverige.

Webbsidor som var till nytta var allabog.se och ratsit.se, som kompletteras ibland med eniro.se, mrkoll.se och birthday.se för vidare detektivarbete för att hitta rätt personen. När man hittade en kandidat till invandrarförening, googlade man efter deras hemsida och kollade om de hade någon Facebook eller Instagram sida med vidare information eller kontakt detaljer.

Till slut identifierades och kontaktades flera än 200 föreningar vi brev, mejl eller telefon.

3.4. Föreningarnas svar

Föreningarna kunde svara via brev, mejl eller telefon. Projektledaren fick eget mobilnummer så var det lätt att tala med honom och detta verkade vara det mest populära sättet att tala med honom. Däremot ringde några till kontorets expeditionens telefon, vilket visar att de hade kollat hemsidan eller Föreningsarkivets generiska flygblad innan de besvarade (mejl, brev och IFA:s flygblad hade endast projektledarens mobilnummer).

Finska, persiska och afghanska föreningar har visat mer intresse än andra invandrargrupper.

3.5. Om dokumentation av invandrarföreningar

Över tid blev dokumentationen ett sätt att locka föreningar till att delta i projektet utan att känna obekväma. Det kan kännas obekvämt att dela sitt eget arkiv med en utomstående från en annan kultur som kanske skulle ha vissa förväntningar, fördomar eller syn på vilka typer av information som är känsliga eller harmlösa.

Några var villiga till att spelas in vid en intervju, men ofta var det föreningar som redan var bekväma med tanken om långtidsarkivering (till exempel finska föreningar). Oftast var föreningar öppna för att tala och läsa anteckningar efteråt.

Några skrev ett mejl men svarade inte på uppföljningsfrågor. Några föreningar bjöd in projektledaren till ett möte för att kunna presentera sig själv och gruppen för att börja skapa tillit.

Det finns olika anledningar för dokumentation som tilltalade olika grupper. Vissa trodde att det var viktigt att lämna information till framtida generationer såsom släktforskare. Vissa trodde att det skulle kunna vara ett sätt för medlemmar att känna stolthet, till exempel genom arkivering av gruppbilder av deras lag. Vissa ville kunna tala om problem som de har haft och ibland orättvis behandling som ingen annan verkade intresserade av. Vissa hade en ordförande som hade en akademisk bakgrund eller annat intresse i att föreningen skulle synas i arkiv för framtida forskare.

3.6. Om arkivering för invandrarföreningar

En paraplyorganisation som kontaktades var Immigrant-institutet som fortfarande har en webbsida, men faktiskt lades ned 2012. Redan från starten var det intresserat av att samla dokumentation och arkivera invandrarföreningar samt arkiv för konstnärer med utländsk bakgrund. Arkivet har lämnats in till Riksarkivet, men det verkar inte ha förtecknats så man vet inte vilka föreningar som ingår.

Göteborgs föreningsarkiv hade inte mycket tur med att samla in arkiv från invandrarföreningar 2007, trots att de hade tillgång till ett kontaktnätverk, översättningar till flera språk och ett jättestort antal invandrarföreningar baserade inom deras område.

Diskussion med Ibn Rushd lyfte problematiken med att föreningar inte skulle känna sig säkra med att lämna material till utomstående. Det skulle väcka många frågor som måste besvaras innan de ser det som något av intresse. Yngre generationer skulle kunna vara mer öppna med att dela arkivmaterial eller fråga om hur de skulle kunna bevara sådant som digitalt material på ett säkert sätt.

Diskussion med VGR lyfte att det är viktigt att jobba på personligt och relationellt över över lång tid för att skapa den tillit som krävs för att samverka med invandraföreningar.

Några föreningar har dock visat intresse i arkivering. Föreningar som lagts ned, men vars ordförande inte hade slängt arbetsmaterial var mest intresserade. En aktiv förening har också tagit beslut om att bli medlem, men även för dem var tidpunkten, när vi närmade oss dem, viktigt för deras beslut.

4. FÖRVALTNING

Med ett nytt arbetssätt tillkommer nya rutiner och kanske behov för ändringar av gamla rutiner. I den här delen sammanfattas några frågor som har väckts om hur Föreningsarkivet skulle förvalta flödet av information och tillbyggnad av vårt kontaktnätverk.

4.1. Kontakt med partners

Projektet började mitt under Covid-pandemin. Detta innebar att de flesta möten måste hållas online via MS Teams. Detta har fungerat ganska bra. Fördelen har varit möjligheten att skicka dokument eller länkar direkt till den andra parten under mötet via chatt-funktionen. Det som kan vara svårt, med ett litet kontor är om vi får en leverans eller om flera har möte samtidigt och det blir svårt att fokusera.

Kontakt med IFA partners kan ganska lätt dokumenteras på samma sätt och i samma mapp/dokument som kontakt med Föreningsarkivets övriga partners.

Eftersom det var lite svårt att få partners att svara och hjälpa till med projektet, var det viktigt att de som svarade och hjälpte till även fick återkoppling. Om projekt skulle påbyggas, skulle de här kontaktpersonerna vara viktiga partners.

Eftersom kunskapsnivån rörande dokumentation var ett hinder för att föreningarna ville arkivera protokoll och liknande handlingar, borde det kanske initieras ett tätare partnerskap med kommuner och studieförbund i varje kommun i vårt område. Syftet är då att hjälpa invandrarföreningar med dokumentationsfrågor – upprättande, hantering och arkivering.

4.2. Kontakt med föreningar

Det var viktigt för projektet att projektledaren fick egen mobiltelefon och resekort för kontakt och träffar med invandrarföreningar. Även om pandemin gjorde det svårt att hålla möten, var flera träffar på plats i föreningarnas lokaler. Många föreningar föredrog kontakt via telefon framför mejl- eller Teamsmöten.

Eftersom det finns så många föreningar och kontaktinformation att uppdatera, skapades en typ databas för att hålla koll på vem som kontaktades, när, på vilket sätt och vilken förening. En del kontaktuppgifter delades med kommunerna.

Alla brev och mejl sparades, skrevs ut och förvarades i samma mapp som Föreningsarkivets övriga korrespondens.

Möten med föreningar antecknades av projektledaren och anteckningarna skulle vara en del av föreningens dokumentation i Föreningsarkivet.

4.3. Dokumentation

Insamlande av dokumentation är något som kan växa enormt. I dagsläget skulle insamlade information vara ganska gömt inom Föreningsarkivet eget arkiv.

Dokumentation skulle kunna vara mer synliga om vi skapar underserier för föreningsdokumentation av enskilda föreningar i Visual Arkiv som ska vara sökbara via nationella arkivdatabasen eller skapar dokumenterade föreningar som egna arkivbildare i Visual arkiv med begränsad material: en F serie för handlingar rörande dokumentering om föreningens uppkomst, eller Ö serie för dokumentation insamlade av Föreningsarkivet, till exempel.

4.4. Arkiv

Det som har funkat bäst för att få förståelse om vad ett arkiv innebär har varit att tala om att vi vill samla in material för vårt arkiv för att kunna täcka hela civilsamhällets bredd. Om jag talar om deras arkiv, börjar de bli mindre intresserade av att dela information med oss.

Några invandrarföreningar bildas av flyktingar från länder där det finns hot mot dem eller deras familjer. Eller landet kan vara instabilt med olika falanger som är extremt fientliga mot varandra, såväl i ursprungslandet som i Sverige. Ökat sekretess kan därför även krävas efter nedläggning. Sådana frågor måste kunna lyftas och hanteras på ett känsligt sätt.

En hinder till att börja samla in arkivmaterial som består endast av okänslig material är att Föreningsarkivet inte har möjlighet att ta emot gåvor från aktiva föreningar. I vanliga fall skulle det vara probematisk eftersom föreningar äger sitt eget material. Men om insamling av redan offentliggjort material skulle vara ett steg mot att lämna in mer känslig arkivmaterial, skulle det kunna vara möjligt att ta gåvor från icke-medlemmar.

Om man skapar sådana offentliga arkiv, skulle man möjliggöra att:

- a. Dokumentation som skapats genom projektet blir tillgänglig till forskare.
- b. Föreningar som inte vill lämna in sina arkiv, men ger samtycke till dokumentation via intervjuer eller delande av vissa skrifter, vet vad vi har för material om deras verksamhet.
- c. Föreningar som inte vill vara medlemmar, eller som vi inte vill ha som medlemmar av någon anledning, skall också kunna dokumenteras.

Typ av material som kan tas emot som gåvor från aktiva föreningar skulle behöva skrivas upp tydligt, t.ex. endast kopior av deras egna verksamhetsdokumentation och dokumentation såsom bilder och inspelningar som arkivet har upprättat själv.

Flera föreningar uttryckte att deras skrivna material var magra för att de inte har tillräckliga medlemmar som behärskar språket. Det kan också göra dem obekväma med att dela deras protokoll.

En annan fråga som vi inte har löst är förteckning av material på olika språk. Där måste en arkivarie kanske tillbringa tid med en styrelsemedlem med intresse för att kunna ordna materialet på ett lämpligt sätt tillsammans. Projektledaren har möjlighet att hjälpa Härryda finska pensionärsförening med att inventera/förteckna

deras arkiv. De flesta av deras dokument är på finska. Det kan också vara viktig att kartlägga arkiv i Sverige som tar emot arkivmaterial på olika språk (t.ex. Sverige Esterna – Eestlased Raatsis i Stockholm) och deras krav/arbetsätt.

För många föreningar är Facebook grupper deras främsta verktyg för anordnandet av möten, intern kommunikation och delande av bilder. Där finns det inlägg på det egna språket, men man måste få godkännande för att var med i gruppen och se alla inlägg. Det är därför viktigt att vi skapa möjlighet att både delta i deras grupper och ladda ned information från Facebook för arkivering (eller för att ingå i dokumentation om föreningen).

5. STADGAR OCH POLICIES

Några frågor som har lyfts kan lösas med nya rutiner, några med en fastställd insamlingspolicy och ytterligare några kanske skulle kräva stadgeändringar.

Resonemangen nedan baseras på bredare diskussioner i kulturarvssektorn om lämplig hantering av problematiska aktörer eller material som underminerar alla människors lika värde.

5.1. Föreningsarkivets ändamål (Stadgar)

Förslag att lägga till syftet; (1) att dokumentera och samla in dokument från civilsamhället.

Förslag att lägga till syftet; (2) att skapa och stödja metoder och dialog som främjar interkulturellt och interreligiöst förståelse och lärande.¹

Förslag att specificera att Föreningsarkivet respekterar kulturarvets skiftande former i tid och rum.²

5.2. Medlemskap (Stadgar eller policy)

Varje medlemsförening är i sin verksamhet helt självständig i sitt förhållande till Föreningsarkivet. Föreningsarkivet får inte på något sätt ingripa i eller försöka påverka en medlemsföreningens inre angelägenheter utan att föreningarna själva begär detta.

Aktiva föreningar som inte vill bli medlem kan lämna begränsade typer av material till Föreningsarkivet som gåvor.

Nedlagda föreningar som har mycket känsligt material i deras arkiv får begära utökad sekretess för upp till 70 år.

5.3. Föreningsarkivets uppförandekod (Policy)

Representanter för Föreningsarkivet ska behandla alla människor med respekt och inte särbehandla eller diskriminera någon enskild person eller grupp på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder³. Det är särskilt viktigt i mötet med människor i utsatta situationer att visa respekt för deras integritet, kultur och levnadsmönster.

¹ Från FN:s "Rabat Plan of Action", punkt 56.

<<https://www.ohchr.org/EN/Issues/FreedomOpinion/Articles19-20/Pages/Index.aspx>>

² Från Sveriges hembygdsförbunds grundsyn och stadgar:
<https://www.hembygd.se/shf/grundsyn>

³ De 7 diskrimineringsgrunder i diskrimineringslagen:
<https://www.do.se/diskriminering/diskrimineringsgrunder>

6. ÖVRIGA REFLEKTIONER

Nu har nästan alla relevanta föreningar i vårt upptagningsområde som kunde hittas kontaktats via brev eller mejl. Det ska dock ta längre tid för att skapa tillit och förståelse för vad vi håller på med.

Projektledarens uppfattning är att föreningar ofta vill behålla kontroll och inte känner sig övervakade, samt att även svenskar som har förståelse om arkivfrågor har ofta jobbat inom statligt sektorn i Sverige eller i ett företag med en aktiv arkivfunktion.

Flera föreningar har uttryckt ett behov för stöd som går utöver vår uppdrag, men att försöka hjälpa till är också ett sätt att skapa tillit om vi kan åtminstone förmedla kontakt med andra som kan lösa deras problem.

Föreningar har även behov för stöd för jämlikt deltagande i det lokala kultur och föreningslivet. Man uttrycker ofta att man inte kan ansöka om olika stöd för att styrelsen inte känner sig trygga med det svenska språket och är osäkra på de kulturella koderna. Av samma anledning undviker de att bilda formella föreningar för att ingen kan skriva årsrapporter eller protokoll, eller att alla sådana uppgifter hamnar på en enda person. Dessa föreningar kan också vara svårare för tjänstemän att nå, då man t. ex. exempel organiserar sig i slutna Facebookgrupper. Där skriver medlemmarna inlägg på det egna språket och medlemmarna här talas om föreningen från andra medlemmar. Detta döljande kan vara ett sätt att skydda medlemmarna från trakasserier, eller bara för att det är det lättaste sättet att organisera gruppen utan byråkrati eller krav på resurser.

Många invandrarföreningar baseras i Göteborg men täcker en mycket större del av regionen. Det skulle vara mycket mer effektivt att samla in invandrarföreningars arkiv i regionen om projektet byggas på i samverkan med de övriga föreningsarkiv i regionen.